

[H. P. Johansen.]

Lov til at nævne et Par Tal, der ledsager den Kommissionsbetænkning, som Rigsdagens Medlemmer for længe siden har modtaget, og som sikkert en Del har gjort sig bekendt med. Af dens Statistik faar man et Indtryk af, i hvor høj Grad der har været Tilgang til Højskolerne gennem de sidst forløbne 20—30 Aar. Den nævnte Statistik omfatter saavel Højskoler som Landbrugsskoler, og det viser sig, at der nærmest er Stilstand, man kunde maaske endogsaa sige Tilbagegang i Elevantallet paa Højskolerne. Tallene fortæller os, at umiddelbart efter Verdenskrigen, omkring 1920, var det aarlige Elevantal paa disse Skoler saadan noget som 10 000, men i Aarene derefter, omtrent fra 1923—36, dalede Tallet med 1 000 ned til 9 000 aarlig, og i de derefter følgende Aar faldt Tallet atter til omkring 8 000 om Aaret. Til Gen-gæld skal det nævnes, at der i Vinteren 1940—41 — det samme er vistnok Tilfældet for 1941—42 — har været stærk Tilstrømning til Højskolerne; men det er ekstraordinære Forhold, der har gjort sig gældende her, og naar man tager i Betragtning, at Folketallet i de senere Aar er vokset med mange Procent, bliver man klar over, at der nærmest er Stilstand i Antallet af de Elever, der søger til Højskolerne.

Men der er ogsaa et Par andre Tal, som har Interesse, naar man vil bedømme Højskolens Stilling, og det er de Tal, der viser, hvem der søger disse Skoler. Man ser her, at det fortrinsvis er en enkelt Klasse af Befolkningen, der søger Højskolerne, og det er jo ikke tilfredsstillende. Før 1927 var næsten 95 pCt. af Højskolernes Elever fra Landdistrikterne; de fleste var fra Husmands- og Gaardmandshjem, og det var altsaa kun ganske faa Procent, der kom fra Byerne. Men efter 1927 er dette Forhold blevet ændret noget til det bedre, saa at man maa regne med, at ca. 15 pCt. af Højskolernes Elever nu kommer fra Byerne, hvilket dog stadig er et alt for lille Kontingent. Nu er det ikke noget Tilfælde, at saa faa blandt Byungdommen søger som Elever til disse Skoler. Der er, som det allerede har været nævnt, forskellige Grunde til dette, derunder Frygten for at miste Arbejdspladsen, medens den paa-gældende er paa Højskole, og den lettere Adgang, der er til at gaa paa Kursus og

til i det hele taget at skaffe sig Kundskaber i Byerne. Maaske er det ogsaa saadan, at Højskolens hele Façon ikke rigtig synes at passe for de unge fra Byerne. Jeg mener dog, at hvis det er Tilfældet, er det et Fejlsyn fra de unges Side. Men der er altsaa to Vanskeligheder, som det var ønskeligt at faa afhjulpet, dels at skaffe Højskolen flere Elever, dels især at skaffe den flere Elever fra Byerne.

Alle er dog sikkert enige om, at det er en ret vanskelig Opgave at skaffe en væsentlig forøget Tilgang af Elever til Højskolerne. Det er sagt andetsteds, og det er ogsaa blevet udtalt i Folketinget under Sagens Behandling der, at nogle Lovbestemmelser gør ikke det hele; nogle Statstilskud gør heller ikke det hele, der maa ligefrem noget i Retning af en folkelig Vækkelse til, for at de unge skal søge Højskolen. Der skal, har man sagt, en Paa-virkning til, der udgaar fra Hjemmene, for at drage de unge til Højskolen, og den Opfattelse, som her er kommet til Orde, er sikkert helt rigtig. Samtidig spiller det økonomiske dog selvsagt en meget stor Rolle for de unge, der tænker paa at komme paa Højskole. Her synes jeg, man har Lov til og Grund til at tro, at den Bidragsordning, som foreslaas i §§ 13, 14 og 15, i højere Grad vil tilskynde de unge til at søge Højskolerne, end de nu bliver det. Jeg tror, det er heldigt, at det bliver ordnetsaaledes, at den unge Kvinde og den unge Mand, naar de selv har sparet et lille Beløb sammen, kan være nogenlunde sikre paa at kunne faa det Statstilskud, som er nødvendigt til at supplere det sammensparede Beløb, saa at de faar Mulighed for at komme paa Højskole. Men her maa jeg indrømme, at jeg er en lille Smule betænkelig ved den Ordning, der foreslaas i § 14 angaaende de arbejdsløse, som søger Ophold paa Højskoler. Det nye, som foreslaas, er, at disse Elever i Fremtiden selv skal præstere et mindre Beløb, medens dette hidtil ikke har været krævet.

Jeg skal ikke fordybe mig heri, men det er en Kendsgerning, at der kan ses forskelligt paa dette Forhold. Man behøver blot at erindre sig den Debat, der førtes her i Tinget for 4 Aar siden, da vi drøftede en Lov om Tilskud til Elever, som søger til Højskolerne; denne Debat viste os klart